

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและหาแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุกให้ดีขึ้น ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้งานวิจัยดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสาระสำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลโรงเรียนบ้านโนนผาสุก
2. การบริหาร โรงเรียน
3. การบริหารงานวิชาการ
 - 3.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 3.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 3.3 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
 - 3.4 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ
4. การวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.2 ความสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.3 เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ข้อมูลโรงเรียนบ้านโนนผาสุก

โรงเรียนบ้านโนนผาสุก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ด้วยความร่วมมือร่วมใจของชุมชนที่เห็นความสำคัญของการศึกษาต้องการให้บุตรหลานมีความรู้ ความสามารถ อ่านออก เขียนได้ ปัจจุบันมีข้าราชการครู จำนวนทั้งสิ้น 5 คน นักการภารโรง 1 คน มีนักเรียน จำนวนทั้งหมด 94 คน ลักษณะของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีประชากรประมาณ 900 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง สภาพเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนรายได้เฉลี่ย

ของประชาชนต่อครอบครัวต่อปี ประมาณ 20,000 บาท ชุมชนมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาค่อนข้างดี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก ปัจจุบันโรงเรียนบ้านโนนผาสุกได้จัดการศึกษาใน 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โรงเรียนจัดโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป โดยมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบดำเนินงานในแต่ละด้าน

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านโนนผาสุก ได้ยึดตามขอบข่ายหลักการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน โดยสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสุก ได้กำหนดไว้ในแผนงานวิชาการโรงเรียน

การบริหารโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถานบันการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่ายทำหน้าที่ตามบทบาทและภาระกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยกำหนดโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ทำหน้าที่ร่วมกำหนดแผนงานการพัฒนาโรงเรียน การติดตาม กำกับดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในการบริหาร โรงเรียนนี้มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายท่านพอสรุปได้ ดังนี้

วิจิตร วรุฒบางกู (2520, หน้า 3) กล่าวว่าการบริหารโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนิน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

สมศักดิ์ ศรีมานิช (2534, หน้า 148) เน้นว่า การบริหารโรงเรียน คือ กิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยอาศัยกฎ ระเบียบ และคำสั่งกับใช้อำนาจความดีงามที่มีอยู่ในตัวไปจัดองค์ประกอบในการบริหารให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมกันดำเนินการ ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นงานที่ผู้บริหาร โรงเรียนทุกระดับต้องให้ความสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำครูในด้านวิชาการด้วย ทั้งนี้เพราะว่าหน้าที่ของโรงเรียนคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นและจูงใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ พยายามหาทางส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ก้าวหน้าในการเรียนการสอน โดยเน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ เพราะงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหาร โรงเรียน จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานด้านวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนของครูให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพงานวิชการนับว่าเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดในการบริหารงานของโรงเรียน เพราะผลที่เกิดขึ้นจากงานวิชาการจะส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ส่วนงานด้านอื่นๆ เป็นงานที่เป็นส่วนสนับสนุนให้งานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

องค์การ อินทรมพรรย์ (2526, หน้า 161) ให้ความเห็นว่า งานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน รวมทั้งการอบรมศีลธรรมจรรยา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีความสามารถ และเลี้ยงชีพอย่างมีความสุข

คุณิ พงษ์ศาสตร์ (2535, หน้า 41) ได้กล่าวในเอกสารประกอบการฝึกงานหลักสูตร “ผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง” กรมสามัญศึกษาว่างานวิชาการ คือ งานสอนคน (นักเรียน) ให้มีคุณภาพตามที่ประเทศชาติต้องการ ประเทศชาติต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณสมบัติอย่างไรจะบ่งบอกไว้ที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะโยงใยมาถึงโรงเรียนโดยแผนการศึกษาแห่งชาติ

สุชีพ ทองฉิม (2538, หน้า 34) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาอย่างมาก การจัดการศึกษาจะสำเร็จบรรลุผลตามนโยบายและจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลหรือไม่ อยู่ที่ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ

อุทัย สิงห์โตทอง (2538, หน้า 10) ได้สรุปงานบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ และประสิทธิผลในการศึกษาของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

นงนุช อัมมทินวงศ์ (2542, หน้า 12) ได้สรุปความหมายของงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิชาการไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในหรือภายนอกห้องเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการมีอยู่หลายงานด้วยกัน แต่งานที่มีความสำคัญ มากที่สุดคืองานวิชาการ ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้นกล่าวคือโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตรได้ เมื่องานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ ความสำคัญมากกว่างานอื่น มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของงานวิชาการ ไว้หลายท่านดังนี้

ดุชนี พงศ์ศาสตร์ (2535, หน้า 41) ได้กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง” ว่า การบริหารงานในโรงเรียนสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงหรือต้องยึด เป็นแกนนำ คือ งานวิชาการ เพราะเป็นงานที่เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงให้ผู้บริหารสัมผัสกับ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน

สมคิด โฉมไสว (2536, หน้า 24) ได้กล่าวว่า งานวิชาการนับว่าเป็นงานที่สำคัญยิ่ง ในโรงเรียน เพราะวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์และอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

อุทัย บุญประเสริฐ (2528, หน้า 62) กล่าวว่า งานสำคัญของโรงเรียน คือ งานวิชาการ ถ้าหากโรงเรียนดำเนินการพลาดทางวิชาการก็งานที่จะพิจารณาได้ว่า โรงเรียนนั้นประสบกับ ความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานทางวิชาการ โรงเรียนนั้นก็สมควรจะได้รับการยกย่อง ยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้ผล

สมิธ, ครอนส์, และแอคินสัน (Smith, Kronse, & Atkinson, 1961, p. 170) ได้แบ่งความสำคัญของงานต่างๆ ในโรงเรียน พบว่า งานวิชาการมีความสำคัญมาเป็นอันดับแรก โดยให้น้ำหนักความสำคัญถึงร้อยละ 40 จากงานทั้งหมดในโรงเรียน

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 175) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการเรียนและการปฏิบัติตามโปรแกรม ตลอดจนการวัดผล เพื่อที่จะได้ติดตามการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริหารในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยไม่ได้

แบรดลีย์ (Bradley, 1983, p. 21) มีแนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการว่า การพัฒนาบุคคลทางการศึกษาในปัจจุบันนี้ เน้นให้ครูเป็นผู้มีทักษะและความชำนาญทางการสอน (งานวิชาการ) เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนงานธุรการงานอื่นๆ ถือเป็นงานอันดับรอง

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน และมีความสำคัญมากที่สุดที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในงานวิชาการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนให้มากที่สุด

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการที่ก่อให้เกิดคุณภาพในการบริหารงานวิชาการ มีผู้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน ดังนี้

สุเมธ ขวมรัตน์ (2538, หน้า 9) ได้เสนอกรอบงานวิชาการไว้ 6 ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและงานทะเบียนนักเรียนและงานประเมินผลงานวิชาการ

สุชีพ ทองฉิม (2538, หน้า 44) ได้สรุปขอบข่ายงานวิชาการไว้ 6 ด้าน ดังนี้ คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการและการวัดผลประเมินผลการศึกษา

อุทัย สิงห์โตทอง (2538, หน้า 10) ได้ประมวลขอบข่ายงานวิชาการไว้ 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

ดำรง ศิริภักดิ์ (2538, หน้า 10) ได้เสนอขอบข่ายงานวิชาการไว้ 9 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานการเรียนการสอน ด้านงานจัดแผนการเรียน ด้านการจัดตาราง

การเรียนการสอน ด้านการจัดครูเข้าสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการวัดผลและประเมินผล

นงนุช อสัมภินวงศ์ (2542, หน้า 16) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการไว้ 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531, หน้า 29) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการประกอบด้วย การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การจัดวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอน การวัดและประเมินผล การดำเนินการเกี่ยวกับห้องสมุด การนิเทศการศึกษา การวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินการและการประชุมอบรมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 17-19) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้ คือ การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

องค์การ อิมทรมพรรย์ (2524, หน้า 164) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียน ประกอบด้วยงานต่อไปนี้ งานพัฒนาหลักสูตรหรือการดำเนินงานเพื่อนำหลักสูตรมาใช้งานนิเทศการศึกษา งานประเมินผลการศึกษา งานกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน งานแนะแนว งานติดตามและประเมินการปฏิบัติงานตามโครงการ งานประชุมและการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

โกวิท วรพิพัฒน์ (2522, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ในการสัมมนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในอนาคตว่า การบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้ หลักสูตรการสอนแบบต่างๆ การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานบริหารวิชาการ มิได้หมายถึงเฉพาะการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้นแต่จะครอบคลุมงานด้านอื่นๆ ด้วย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอกำหนดขอบข่ายงานวิชาการเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการนิเทศการสอน
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของกระบวนการทางการศึกษา เพราะเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนไปถึงจุดหมายปลายทางได้ หลักสูตร(Curriculum) หมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนตามระดับชั้น ความต้องการ วัย ความสนใจของนักเรียนและความต้องการของสังคม ประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน (ภิญโญ สาร, 2526, หน้า 326) ซึ่งจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์ก็เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้ความสามารถ เจตคติและค่านิยมต่าง ๆ เป็นไปตามความต้องการของสังคม หลักสูตรจึงเป็นไปได้อย่างแท้จริงของนักเรียน เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่จัดให้นักเรียนได้เรียนตลอดจนมวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527, หน้า 152) นอกจากนี้หลักสูตรจะมีความหมายดังกล่าวแล้วยังหมายถึง โปรแกรมการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้ผู้เรียนได้เรียน (Good, 1973, p. 157) นอกจากนี้ได้มีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความของหลักสูตรไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้นให้นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและเจตคติที่ดีอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

สมิตร คุณากร (2523, หน้า 2-3) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

บุญมี เณรยอด (2529, หน้า 144) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการให้ความรู้และประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนจะได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 175) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

ทาบ (Taba, 1962, p. 9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดหมายไว้

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน ลักษณะสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดสาระสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหาและทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิต การบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ชีดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ตั้งงามให้สังคม

โครงสร้าง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้
 - ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
 - ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
 - ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
 - ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
2. สาระการเรียนรู้กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็น 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

- 1.1 สาระภาษาไทย
- 1.2 สาระคณิตศาสตร์
- 1.3 สาระวิทยาศาสตร์
- 1.4 สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 1.5 สาระสุขภาพศึกษาและพลศึกษา
- 1.6 สาระศิลปะ
- 1.7 สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 1.8 สาระภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดเป็นกลยุทธิ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิด การทำงานอย่างสร้างสรรค์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

สรุปได้ว่า หลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน โดยมี จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่ประกอบเป็นหลักสูตรและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ต่อไป

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียน จะประกอบด้วยกิจกรรมทุกชนิดที่ส่งเสริม การเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ในทฤษฎีหรือหลักการต่างๆ จากแขนงวิชา เช่น ความรู้ เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน การใช้ทรัพยากรและเครื่องมือต่างๆ และการแนะแนวการเรียนการสอน เป็นต้น กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง แนวการจัด การเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 21) มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 123) กล่าวถึง หลักในการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นเรื่องที่ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ ให้เข้าใจสาระสำคัญ เลือกวิธีการที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างจริงจัง การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีนั้น ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยการจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนไว้ให้พร้อม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2526, หน้า 255) ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนมีประโยชน์หลายประการ คือ

1. ช่วยสนองความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอย่างทั่วถึง
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนุกสนานน่าสนใจ
3. ช่วยสนองพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนยังมีส่วนที่ผู้บริหารควรคำนึงถึง 4 ประการ คือ

1. การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน หมายถึง การแบ่งนักเรียนแต่ละระดับชั้นเป็นห้อง ๆ ในกรณีที่นักเรียนระดับชั้นใดมีมากกว่า 1 ห้องเรียน งานในการแบ่งกลุ่มนักเรียนนั้นอาศัย แนวคิดทางจิตวิทยา และความรู้ทางนวัตกรรมการศึกษาเข้าช่วย กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียน ควรเข้าใจในเรื่องความมุ่งหมายของการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละ การแบ่งกลุ่มนักเรียนตาม ความสามารถ และความเข้าใจในแนวการแบ่งกลุ่มไม่มีระดับชั้น หรือการเรียนแบบรายบุคคล (นิพนธ์ กิณวรงค์, 2526, หน้า 68) ทั้งนี้เพราะเหตุผลที่ว่านักเรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นั่นเอง

2. การจัดตารางสอน หมายถึง การกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนในรอบ สัปดาห์ ในโรงเรียนขนาดเล็กการจัดตารางสอนไม่มีปัญหามากนัก แต่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ การจัดตารางสอนเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่เป็นพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนอาจเป็นผู้กำหนดตารางสอนเองหรือแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันกำหนดก็ได้ ตารางสอนของโรงเรียนต้องกำหนดรายวิชาและเวลาเรียนให้ครบตามหลักสูตรกำหนดไว้ และ คำนึงถึงธรรมชาติของรายวิชาต่างๆ ว่าควรกำหนดในช่วงเช้าหรือบ่าย และประการสำคัญจะต้อง คำนึงถึงปริมาณการสอนของครูไม่ให้ได้เปรียบเสียเปรียบกันมากนัก

3. การกำหนดแบบเรียน แบบเรียนแบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ แบบเรียนบังคับ และแบบเรียนอ่านประกอบ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำหนดแบบเรียนบังคับใช้ในโรงเรียน ต่าง ๆ จึงไม่มีปัญหาในการใช้แบบเรียนบังคับ สำหรับแบบเรียนอ่านประกอบนั้นเป็นแบบเรียน ของสำนักพิมพ์เอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ในการเรียนได้ ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องรู้จักเลือกแบบเรียนอ่านประกอบที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนโดยปกติ โรงเรียนควรพยายามจัดหาแบบเรียนเหล่านี้มาไว้ในห้องสมุดของโรงเรียนและส่งเสริมให้ครูและ นักเรียนได้ใช้แบบเรียนเหล่านี้อย่างกว้างขวาง และช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์หนังสืออ่านประกอบ เหล่านี้ว่าดีหรือไม่ เพียงใด เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่หรือไม่

4. การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การใช้อุปกรณ์การศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ ป้ายสาส์น หุ่นจำลอง เครื่องบันทึกเสียง ภาพยนตร์ เครื่องช่วยสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูรู้จักทำ เลือกลงและใช้อุปกรณ์ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของบทเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาอบรมเพื่อนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรปฏิบัติของผู้บริหารเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน (วิชัช ราชภัฏศรี, 2522, หน้า 113-114) ควรเป็นดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรเพื่อจะได้แนะนำและช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างกว้างขวาง
2. อบรมครูให้เข้าใจหลักสูตรและวิธีใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลเพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเกิดผลดียิ่งขึ้น
3. จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตรไว้ให้พร้อมและเพียงพอที่ครูและนักเรียนจะนำไปใช้โดยสะดวก
4. จัดทำแผนการเรียนการสอน ตารางสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น
5. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถและควรจัดให้ครูจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ฝ่ายบริการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น ครูโสตทัศนศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูแนะแนว เป็นต้น
6. จัดเตรียมสถานที่ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องเฉพาะวิชาต่าง ๆ เป็นต้น
7. คอยควบคุมติดตามผลการจัดการเรียนการสอน โดยการเยี่ยมและสังเกตการสอนของครูเป็นครั้งคราว เพื่อทราบปัญหาและให้ความช่วยเหลือแนะนำตามที่ครูต้องการ
8. หาวิธีการส่งเสริมความรู้ให้แก่ครูด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งครูไปดูศึกษาดูงานหรือสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่น แนะนำหนังสือให้ครูอ่าน
9. ประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ภายนอกโรงเรียน รวมทั้งเผยแพร่กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ เพื่อจะได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเกิดผลดี
10. พยายามสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู เพื่อประสิทธิภาพของผลงาน
11. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม
12. พยายามจัดหาวัสดุอุปกรณ์และส่งเสริมอำนวยความสะดวกให้แก่ครูในการทำอุปกรณ์การสอน หรือใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดระบบการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างจากการจัดระบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมทั่วไปที่เคยชิน ดังที่ วัฒนาพร กระจ่างบุคช์ (2541, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยหลักการและรูปแบบ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กันมิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกรักใคร่ของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

1.3 การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

1.4 การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

1.5 การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีรายละเอียดของรูปแบบ ดังนี้

2.1 C-Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ แปลความ ตีความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นข้อความรู้

2.2 I-Interaction คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ข้อมูล ความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2.3 P-Participation คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญา และสังคมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

2.4 P-Process and Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ และมีผลงานจากการเรียนรู้

2.5 A-Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์หรือใช้ในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียน การสอน การจัดครูเข้าสอนวิชาต่าง ๆ การจัดตารางสอน การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ช่วยเหลือส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีสื่อ และใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด มุมหนังสือ การสอนซ่อมเสริมและการ อบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ครูผู้สอน

ด้านการนิเทศการสอน

นิเทศการสอน เป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ที่จะ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ปฏิบัติร่วมกัน ไม่มีการแบ่งกลุ่มว่าใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร (จารี มณีศรี, 2525, หน้า 169) งานนิเทศนั้นถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการบริหารเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง ของผู้บริหารที่จะต้องมิต้องงานนิเทศภายในโรงเรียน (อุทัย บุญประเสริฐ , 2528; หน้า 19) ซึ่งระบบ งานนิเทศภายในมี 2 ส่วน คือ

1. งานนิเทศทั่วไป ได้แก่ งานนิเทศงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริการทั่วไป งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์กับชุมชนและ งานการติดตามประเมินผล

2. งานนิเทศการศึกษา ได้แก่ การช่วยเหลือครูในการพัฒนาการเรียนการสอน การเสริม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเสริมความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ การช่วยเหลือ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู การสนับสนุนอำนวยการบริหาร ครูในการใช้อุปกรณ์ สื่อการสอน นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสม การทดลองการวิจัยเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้ห้องสมุด การใช้วิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร การวัดผลและประเมินผลการเรียนของเด็ก การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียน และความสำเร็จในการใช้หลักสูตร การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันและการบำรุง ขวัญครูและการประเมินผลแผนงาน โครงการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจุดเน้นอยู่ที่เรื่อง การเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กโดยเฉพาะ

หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติจนกระทั่งการ นิเทศภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะทางด้านวิชาการจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการนิเทศภายใน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 227) ดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงาน
 2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานและใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
 3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
 4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร
 5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
 6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่ออาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
 7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สีกฎภูมิใจใน ความ เป็นครู ซึ่งอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาได้
- การนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถทำได้หลายรูปแบบ รวมทั้งสามารถผสมผสาน แต่ละรูปแบบเข้าด้วยกัน แต่จะใช้รูปแบบใดเมื่อใดนั้นควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ เทคนิควิธีการนิเทศที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้มีดังนี้ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 229)

1. การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้
 - 1.1 การบรรยายโดยวิทยากรคนเดียวมาบรรยาย โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้รับฟัง การเชิญวิทยากรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้รับการยอมรับและให้ความสนใจจากครูอาจารย์มาก ซึ่งอาจ จัดเป็นกลุ่มใหญ่หรือเล็กก็ได้ เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้โดยสะดวกและเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย
 - 1.2 การบรรยายโดยวิทยากรหลายคน วิทยากรจะมาเป็นทีมแต่ละคนจะมี ความเชี่ยวชาญในเรื่องของตน การบรรยายโดยวิทยากรหลายคนช่วยให้บรรยายน่าสนใจและ สามารถช่วยกันพูดช่วยกันเสริม ลักษณะนี้คล้ายกับการจัดสัมมนา หรือจัดแบบซิมโปเซียมมีการอภิปรายประกอบด้วย
 - 1.3 การบรรยายโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ เป็นการบรรยายโดยใช้สื่อการสอนช่วย เช่น แผ่นใส สไลด์ แผนภูมิ ประกอบการบรรยาย สื่อการสอนเป็นสิ่งเร้าที่น่าสนใจ และทำให้ผู้รับ การนิเทศมีความเข้าใจในเรื่องที่จะบรรยายได้มากขึ้น

2. การเชิญสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทห้างร้านมาสาธิตอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆในการเรียนการสอนปัจจุบันโดยเฉพาะด้านวิชาชีพ การอาชีวศึกษาต้องการเครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกมาก การสาธิตจึงเป็นเทคนิควิธีที่ให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้นิเทศได้เห็นการดำเนินการกระบวนการทำงานของอุปกรณ์เครื่องมือที่คล้ายกับสถานการณ์จริงแต่ควรจะเป็นกลุ่มขนาดเล็ก และใช้วิธีการอื่นควบคู่กันไป

สรุปได้ว่า การนิเทศการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการนิเทศและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมมากที่สุด

ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดผลการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานที่ยึดถือ เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใดจากที่เรียนมาแล้ว และอาจจะบอกได้ว่าหลังจากการสอบแล้วนักเรียนได้คะแนนจากการวัดเท่าไร ส่วนการประเมินผลเป็นการกำหนดค่าหรือราคาจากคะแนนที่ได้จากการวัดนั้นแล้วสรุปว่าเก่งหรือไม่เก่งโดยการเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ในห้องเดียวกัน (หวน พินธุพันธ์, 2528, หน้า 53) การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญยิ่ง การเรียนการสอนจะได้ผลเพียงไรหรือบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ย่อมทราบได้จากการวัดหรือการประเมินผล (นิพนธ์ กินาวงศ์, 2526, หน้า 72) การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ควบคู่กันไป ผลจากการวัดจะเป็นข้อมูลทำให้ทราบความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนตลอดจนข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ เพื่อพิจารณาหาวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง โดยปกติการวัดผลการศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อทราบผลการเรียนของนักเรียน
2. เพื่อประโยชน์ในการเลื่อนชั้น (Grade Placement) และการจัดแบ่งนักเรียนตามความสามารถ (Ability Grouping)
3. เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
4. เพื่อประโยชน์ในการให้ใบประกาศนียบัตร เมื่อจบชั้นการศึกษาและแจ้งผลการเรียนให้สถาบันอื่นที่นักเรียนจะไปเรียนต่อที่ขอทราบมา
5. เพื่อเป็นสถิติในการศึกษา

หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการวัดผลและประเมินผลการศึกษา (พนัส หันนาคินทร์, 2524, หน้า 206) มีดังนี้

1. ควรกำหนดนโยบายโดยทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผล คือ
 - 1.1 ประเภทของข้อสอบที่จะใช้หรือเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์หรือการเขียนตอบ
 - 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบเก็บคะแนนหรือไม่ จะเก็บเท่าไร
 - 1.3 มาตรฐานอันพึงยึดถือในการสอบหรือการวัดผล
 - 1.4 กำหนดการส่งคะแนนต่อหัวหน้าหมวดวิชาและฝ่ายทะเบียน
2. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ กระดาษไข กระดาษโรเนียว ตลอดจนเจ้าหน้าที่เพื่อการนั้น
3. พยายามส่งเสริมครูให้มีความสามารถในการวัดผลเพิ่มขึ้น ทั้งเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผล การสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าตัวข้อสอบไม่ดีแล้วการวัดผลทั้งหลายก็คลาดเคลื่อนหมด
4. การจัดทำตารางสอบ กำหนดครูผู้คุมสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ
5. การจัดห้องสอบ การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การสอบ เช่น ห้องสอบมีความสบายพอสมควร ไม่มีแดด ไม่หนาวเกินไป ห้องสอบควรจะให้ห่างจากสิ่งที่ทำให้ความสนใจของนักเรียนหันเหไป นอกจากนั้นการจัดห้องสอบยังต้องคำนึงถึงความสะดวกในการที่จะแจกข้อสอบ และเก็บข้อสอบ ที่นั่งควรจะห่างกันพอสมควร พothที่จะไม่ให้เกิดการทุจริตขึ้น
6. กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบเรื่องผู้เข้าสอบและผู้ควบคุมการสอบไว้โดยละเอียด ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ครูน้อยได้ทราบและเข้าใจระเบียบนั้นอย่างแน่ชัด เพื่อจะได้ปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน และเป็นการสร้างมาตรการเพื่อป้องกันการทุจริตในการสอบ
7. เมื่อสอบเสร็จแล้วผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้ทำการประเมินผลการสอบที่ได้ผ่านไป หากมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นก็ต้องหาทางแก้ไขต่อไปหรือหากมีแนวคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นก็จะได้บันทึกไว้สำหรับลองจัดทำต่อไป
8. เกณฑ์ในการประเมินผล ตลอดจนแบบฟอร์มต่าง ๆ นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้แล้วเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคอยตรวจสอบว่าครูได้ดำเนินไปตามเกณฑ์เหล่านั้นอย่างถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่

การประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 24) มีดังต่อไปนี้ คือ

1. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน
คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และค่านิยม
อันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้นการวัดและ
ประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปใน กิจกรรมการเรียนรู้
ของผู้เรียนโดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม ผลงานจากโครงการ
หรือเพิ่มสะสมผลงาน สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการสถานศึกษา

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า
ด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เ็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้
รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่าน
มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริมและ
จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3. การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปี
สุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ
ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ
และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน
จะนำไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วิธีการวัดและประเมินผลที่ยอมรับกันว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การประเมินผลตามสภาพจริง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหา
ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถ
นำมาใช้ประกอบการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างดีด้วย

การประเมินตามสภาพความเป็นจริง เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้าน ความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้จะมี ประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง วิธีการที่ใช้ประเมินได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แบบทดสอบและแฟ้มสะสมงาน ซึ่งลักษณะ ที่สำคัญของการประเมินจากสภาพจริงมีดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541, หน้า 53)

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลากับทุกสถานการณ์ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชน
2. เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้านทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์
9. ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติในการวัดผล การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่ เป็นกระบวนการประเมินค่า ความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน ทั้งในระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอน และตัดสินใจผลการเรียน

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ปัญหาการบริหารงานวิชาการที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขไม่ทัน เป็นสาเหตุใหญ่ที่จะทำให้การบริหารงานในโรงเรียนล้มเหลวได้ ถ้าสามารถทราบสาเหตุของปัญหา ขอบเขตของปัญหา ปัญหาใดที่เร่งด่วนแล้วแก้ปัญหาให้ถูกจุด ให้ทันเหตุการณ์การบริหารงานวิชาการก็จะไม่ล้มเหลว จะเป็นส่วนที่ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนบรรลุตามจุดหมาย

วัลลภ กันทรพย (2535, หน้า 55-56) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ ได้พูดถึงที่มาของปัญหาว่าผู้บริหารโรงเรียนสามารถทราบได้จากการวิจัยต่าง ๆ โดยแยกประเด็นงานวิจัยที่ผู้บริหารควรริเริ่มทำในโรงเรียนเพื่อหาสาเหตุของปัญหาไว้ ดังนี้

1. การวิจัยเพื่อทราบปัญหาหรือความต้องการในการบริหารหรือพัฒนาสถานศึกษาหรือปัญหาที่สถานศึกษากำลังประสบ ทั้งด้านวิชาการและด้านอื่น ประเด็นที่จะใช้วิจัยหาคำตอบได้ มีตั้งแต่การสำรวจว่ามีปัญหาอะไรบ้าง การหาสาเหตุของปัญหา ขอบเขตของปัญหา ความร้ายแรงของปัญหา ตลอดจนความจำเป็นหรือความเร่งด่วนในการแก้ปัญหา
2. การวิจัยเพื่อหาวิธีหรือกระบวนการพัฒนาหรือวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ก็อาจวิจัยเพื่อดูความเป็นไปได้หรือความเหมาะสมของวิธีการนั้น ซึ่งก็จะออกมาในรูปของการทดลองลงมือทำ แต่ถ้าหากยังนึกวิธีใด ไม่ออกก็ใช้วิธีวิจัยหาข้อเสนอแนะ วิธีแก้ปัญหา
3. การวิจัยเชิงปริมาณผลการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาเป็นการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปว่างานที่ดำเนินไปเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานั้น ได้ผลสมดังจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายเพียงใด ต้องแก้ไขปรับปรุงวิธีการอย่างไร หรือควรทำอย่างไรต่อไป

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า “ปัญหา” มีส่วนสำคัญที่สามารถบ่งชี้ความมีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาหาสาเหตุของปัญหา ขอบเขตของปัญหา ก่อนที่ปัญหาจะเกิด แล้วนำมาวิเคราะห์ ปัญหาใดมีความสำคัญเร่งด่วนต้องรีบแก้ไขป้องกันก่อนก็ต้องดำเนินการวางแผนไว้ล่วงหน้า การวิจัยสภาพปัญหาของงานในสถานศึกษา เป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถหาสาเหตุของปัญหาได้ ประวิทย์ วงษ์แก้ว (2546, หน้า 8-9) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจกระบวนการบริหารงานวิชาการขาดการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนงานทางด้านวิชาการเท่าที่ควร จึงทำให้งานทางด้านการบริหารงานวิชาการไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแสวงหาความรู้ โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้ ความคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคลนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2539, หน้า 13-15)

ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุมมากกว่าแนวคิดอันใดอันหนึ่งเป็นหลัก
2. เป็นการศึกษาระยะยาวและการเจาะลึก เช่น ศึกษาเฉพาะกรณี หรือการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง สามารถมองเห็นภาพได้จากหลายแง่มุม
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง มักมีการวิจัยในสนาม (Field Research) ในการวิจัยคุณภาพจะไม่มีกรอบควบคุมและทดลองในห้องปฏิบัติการ เพราะทำให้ผู้วิจัยไม่เห็นปรากฏการณ์ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม
4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย โดยสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าใช้เครื่องมือวิจัยอันใดเป็นสื่อกลาง
5. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ในการศึกษาชุมชนหรือศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อให้เห็นภาพรวมในขั้นแรก จะเน้นการวิเคราะห์แบบอุปนัยมากกว่าการใช้สถิติตัวเลข
6. เน้นปัจจัยด้านความรู้สึนึกคิด จิตใจ ความหมาย

เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์เอกสารทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการเชิงปริมาณ คือ การทำให้ข้อมูลในเอกสารนั้น ซึ่งได้แก่ ถ้อยคำ ประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วเจนนับจำนวนของถ้อยคำ ประโยคหรือใจความเหล่านั้น วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ รู้จักกันดี คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพ คือ การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) จากเอกสารดังกล่าวประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสารแล้วเปรียบเทียบประเภทต่าง ๆ กันด้วยก็ได้

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไปในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ ภายใต้กฎเกณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ รวบรวมข้อมูล เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ฉะนั้นจึงใช้ทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าผู้ให้ ข้อมูลจะมีระดับการศึกษาสูงต่ำเพียงใด ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์ คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสนอธิบาย ขยายความ หรือซักถามคำถามเพิ่มเติมติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจ จุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับเมื่อผู้ตอบ ไม่ตอบ และตอบไม่ตรงคำถาม ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ในขณะที่สัมภาษณ์จะสามารถสังเกต พฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ตอบได้ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสดังเกี่ยสนทนา ทำทาง ความรู้สึก ปฏิกริยา ที่ซ่อนเร้นไว้นใจ ซึ่งการสัมภาษณ์นี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview)

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

3. การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้ อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น จุดเด่นสำคัญของการสังเกต คือ ทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นธรรมชาติ เป็นข้อมูลโดยตรงตามสภาพเป็นจริง **ความเที่ยงตรงของข้อมูล**

การวิจัยเชิงคุณภาพมีเกณฑ์วัดความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ ได้มาเช่นเดียวกับนักวิจัยทั่วไป วิธีที่นักวิจัยเชิงคุณภาพใช้เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง คือ

1. ทดสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นถูกต้อง
2. พยายามขจัดที่มาของความไม่เที่ยงตรง มี 2 ประการที่สำคัญ คือ ความไม่เที่ยงตรงของข่าวสารที่ถูกสัมภาษณ์ และความไม่เที่ยงตรงจากการสังเกตของนักวิจัย
3. ควบคุมสถานการณ์วิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงนั้น คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย ใช้เวลาอยู่ในภาคสนามนานพอสมควรและสังเกต ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดความเที่ยงตรง มีดังนี้

ความเที่ยงตรงภายใน ได้แก่ความเที่ยงตรงของตัวงานวิจัย ซึ่งมาจาก

1. Phenomenological Reality เกิดจากการที่ผู้ถูกวิจัยรู้สึกคุ้นเคยกับผู้วิจัยจนมีพฤติกรรม และการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติ

2. Ecological Reality เกิดจากการทำวิจัยในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

3. Contextual Reality เกิดจากการวิจัยที่ศึกษาปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมที่ปรกติตามธรรมชาติ

ความเที่ยงตรงภายนอก ได้แก่ความสามารถในการนำผลงานวิจัยไปอ้างโดยทั่วไปได้

1. ได้จากการใช้วิธีการทางสถิติมาทดสอบความเที่ยงตรง (มักจะมีปัญหาเรื่องขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)

2. ได้จากการใช้หลักการทฤษฎี สรุปว่า ในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกันปรากฏการณ์จะเกิดขึ้นในแบบแผนเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วรนาถ เพ็ชรไกร (2538) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าความต้องการในการพัฒนาด้านวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล มีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยส่วนรวมปัญหาความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ความต้องการด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

อุทัย สิงห์โตทอง (2538) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า การบริหารงานวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและทุกหมวดวิชา ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดทำแผนการสอนทุกรายวิชา ควรจัดกลุ่มการเรียนการสอนตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ควรจัดให้มีการติดตามประเมินผลการนิเทศและการพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

วรรณิ แก้วเจียมวงศ์ (2539) ได้ศึกษาปัญหาและสาเหตุของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอน มีความเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. สาเหตุของปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนส่วนใหญ่เกิดจากขาดการกำกับติดตาม นิเทศและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ของครู ขาดแคลนครูที่สอนประจำวิชา ขาดความร่วมมือจากคณะครูในการใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดการนำผลของการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอน มีความเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนแต่ละขนาดมีความเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ ทั้งโดยรวมและแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประพันธ์ ปิยะสุข (2542) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน โดยเรียงขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร การนิเทศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ดำเนิน ประจพรม (2542) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัญหาการบริหารงาน วิชาการตามความคิดเห็นของข้าราชการครูทั้งโดยรวมและด้านวัตถุประสงค์หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านห้องสมุด ด้านนิเทศภายใน ด้านการอบรมทางวิชาการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนปกติกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวม ด้านการเรียนการสอน ด้านวัตถุประสงค์หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านห้องสมุดแตกต่างกันโดยโรงเรียนขยายโอกาสมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงาน วิชาการสูงกว่า ส่วนด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการอบรมทางวิชาการ ไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมและแต่ละรายด้านไม่แตกต่างกัน

วังนา ดิเรกศิลป์ (2543) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีทัศนะต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกัน

สุจิรา เจริญวงษ์ (2544) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านการนิเทศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

งานวิจัยต่างประเทศ

แมคคาธี (McCathy, 1971) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับกลุ่มครูเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกตการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านวิชาการ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการ ทุกกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดมากกว่าการบริหารงานอื่น ๆ ในการบริหารงานในโรงเรียน

วิลเลียม (William, 1972) ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเดลาแวร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากใช้เวลาในการประเมินผลและการปรับปรุงการสอนน้อย มักจะมอบหมายความรับผิดชอบในการประเมินผล และการปรับปรุงการสอนให้กับหัวหน้าหมวดวิชา การเยี่ยมห้องเรียนของครูใหญ่นี้น้อยมากและโรงเรียนใหญ่มากเวลาที่ครูใหญ่ให้แก่การปรับปรุงการสอนยังมีน้อย มักให้คำแนะนำมากกว่าการฝึกอบรม ครูใหญ่มักพัฒนาสมรรถภาพในการทำงานศึกษาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอแต่ครูและนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการประเมิน ครูคิดว่าครูใหญ่แก้ปัญหาได้และมีส่วนร่วมในการประเมินครูการให้แบบทดสอบและประชุมปรึกษาหารือ รวมทั้งให้หัวหน้าหมวดวิชาในการประเมินน้อย

แอกเท (Agthe, 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูในงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูใหญ่และครูน้อยยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน
2. ครูใหญ่ทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษามากยิ่งขึ้น
3. ครูใหญ่และครูน้อยมีความเห็นตรงกันว่าโครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน
4. นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงแสดงบทบาทของครูใหญ่จากผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน และมีการทำงานเป็นคณะมากยิ่งขึ้น

สปิริโต (Spirito, 1990) ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูใหญ่ในฐานะผู้บริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน ได้ผลที่น่าสนใจอย่างหนึ่งว่าการพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียน

กูธฮาร์ด (Goodhart, 1991) ได้ศึกษาลักษณะของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ ซึ่งทำการวิเคราะห์โดยศึกษาผลผลิตทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียนและประสิทธิภาพของการวัดผล พบว่า ความเป็นผู้นำในด้านการจัดองค์กรของผู้บริหาร ความมีคุณธรรมจริยธรรมของครูปฏิบัติการสอนและความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน

เคฟ (Cave, 1992) ได้ศึกษาการบริหารการประถมศึกษาในท้องถิ่น เปรียบเสมือนการนิเทศการสอน จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์การนิเทศการสอนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษานอกเมืองรัฐนิจเอซี โดยใช้การประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศการสอนโดยเปรียบเทียบ ประเมินบทบาทในการนิเทศการสอนโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นทักษะของครูใหญ่และวิธีการสำรวจการนิเทศโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย พบว่า ผู้บริหารมีทักษะต่อการนิเทศ ในขณะเดียวกัน ทักษะของครูก็เห็นสอดคล้องกับผู้บริหาร

ไวท์ (White, 1993) ได้ทำการวิจัยเรื่องครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและผสมผสานพิเศษ จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการนิเทศหลักสูตรพิเศษและทัศนคติของครูใหญ่ต่อบทบาทการนิเทศ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ครูใหญ่โรงเรียนในเมืองโรงเรียนประถมศึกษาของตำบลฟีนิกซ์ โดยใช้วิธีการวิจัยหลายวิธีการรวมทั้งแบบสำรวจ 105 ข้อ และสัมภาษณ์เจาะลึกโรงเรียนที่ศึกษาจะสัมพันธ์กับการศึกษาพิเศษ ฝ่ายโรงเรียนประเมินการทดแทนความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียน

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่างานวิชาการนับว่าเป็นงานหลักของโรงเรียน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจะดีขึ้นมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน